

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๓

โดย
กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร
ตำบลบ้านเพชร อำเภอบึงสามพัน จังหวัดชัยภูมิ

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๗
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ชื่อภูมิปัญญา	ปราชญ์ ชาวบ้าน	ชื่อปราชญ์ ชาวบ้าน	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	ที่อยู่/ที่ตั้ง	หมายเหตุ
เสียงวู้, เสียงควาย (นายฮ้อย)	ด้าน เกษตรกรรม	นายหะ ขำนาย	นายหะ มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับการเลี้ยงวัว-ควาย เพื่อการค้ามาอย่างยาวนาน ค้าขายพ่อพันธุ์แม่พันธุ์วัว-ควายพันธุ์ดี พ่อพันธุ์วู้ มี ๒ สายพันธุ์ ได้แก่ (๑) สายพันธุ์ อินดู-ปราซิล (๒) สายพันธุ์ อเมริกัน-บรามัน และควายสายพันธุ์เพยแท้	การเลี้ยงวัว-ควาย มีบทบาทสัมพันธ์กับ วิถีชีวิตของคนอีสาน ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันเป็นอาชีพที่ควบคู่กันมากับการทำนา ทำไร่ วัว-ควาย จึงเป็นสัตว์เลี้ยงที่มีความสำคัญต่อชุมชน คือแรงงานไถนา ผลิตปุ๋ยคอก เป็นพาหนะอำนวยความสะดวกในการเดินทางคมนาคมขนส่ง เป็นสิ่งแสดงถึงสถานะทางสังคม และเป็นสินค้าที่สามารถขายสร้างรายได้ให้กับครอบครัว	๗๕ ม.๖ ต.บ้านเพชร อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ อายุ ๗๔ ปี	

พะเป็นญมปัญญาทองถน ป พ.ศ. ๒๕๖๗
องคการปรทรส่วนตำบลบ้านเพชร อำเภอยะยว จ้งหวัดชยญม

ชอญมปัญญา	ปราชญ ชาวบ้าน	ชอปราชญ ชาวบ้าน	จุดเด่นของญมปัญญา	ชอมูลญมปัญญาทองถน	ที่อยู่/ที่ตั้ง	หมาย เหตุ
หมอดำแย/ ผดุง ครรรภโปราน	ด้านแพทยแผน โปราน	นางอัม พลเดชา	การทำคลอดของหมอดำแย จะม่มีการดัดฝเย็บ ปลอยให้ ฝเย็บฉีกขาดตามธรรมชาติ แผล ที่เกิดขึ้นจะทำความสะอาด โดยใช้เหล้าล้าง และดำไฟลกับ เกลือพอกแผล	เป็นผู้ที่ช่วยทำคลอดในสมัยโปราน ส่วน ใหญ่ม่กจะเป็นผู้หญิงที่มาประกอบสภารณ โดยชาวบ้านจะรู้จักกันในนาม "หมอดำแย" โดยม่กจะเดินทางไปให้บริการตามบ้านของ ผู้ที่จะทำการคลอดลูก เมื่อหมอดำแยมาถึง ต้องม่การคัตต้อง ให้เด็กอยู่เนทาปกคทำ เช่นนี้ประมาณ ๒.๓ ครั้ง เพื่อเตรียมตัวก่อน คลอด จะทำให้เด็กคลอดง่าย และปลอดภัย ในบางที่จะม่การใช้เชือกและฝ้ามขัดอะไรให้ หญ่ม่ครรรภโทรหรือหญ่ม่ยวั้งขณะแบ่ง คลอด ขึ้นอยู่กับหมอดำแยที่ทำคลอดถนด วิธีแบบโทรและอาจต้องม่คนหนุนหลัง คอย ช่วยช่วยผลักและข่มทอง	๒๑ ม.๓ ต.บ้านเพชร อ.ยะยว จ.ชยญม อายุ ๘๔ ปี	

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๗
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ชื่อภูมิปัญญา	ปราชญ์ ชาวบ้าน	ชื่อปราชญ์ ชาวบ้าน	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	ที่อยู่/ที่ตั้ง	หมายเหตุ
จิ๊ร้องสารัญญะ คณะ เพชรแสงธรรม	ด้านศิลปะการแสดง	ชาวบ้าน	๑. นางแสงอรุณ หล้าเพชร ๒. นางคู่ ชำนาญ ๓. นางบุญส่ง เพชรรังสี ๔. นางทองอยู่ คงเมือง ๕. นางไพ ถาดริจิตร ๖. นางสนาม คำขวา ๗. นางบัวผัน หล้าเพชร ๘. นางทองเล็ด เขียวเพชร ๙. นางรุ่งนภา กองศรี	สรภัญญะ เนื้อหาจะเกี่ยวกับคติธรรมสอนใจ บาปบุญคุณโทษ เพื่อเป็นการเผยแพร่และสืบทอด ศิลปวัฒนธรรมอีสานให้คงอยู่กับท้องถิ่น	บ้านหนองงูเห่ล้อม ม.๖ ต.บ้านเพชร อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ	

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๗
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ชื่อภูมิปัญญา	ปราชญ์ ชาวบ้าน	ชื่อปราชญ์ ชาวบ้าน	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	ที่อยู่/ที่ตั้ง	หมายเหตุ
จักสานไม้ไผ่	ด้านหัตถกรรม/ จักสาน	นายบัวพาน หล้าเพชร ชาวบ้าน	เครื่องจักสานเป็นงานศิลปะ หัตถกรรมที่มนุษย์คิดวิธีการต่างๆ ขึ้นเพื่อใช้สร้างเครื่องมือเครื่องใช้ ในชีวิตประจำวันด้วยวิธีการสอด ขัดและสานกันของวัสดุที่เป็นเส้น เป็นริ้ว โดยสร้างรูปทรงของสิ่งๆ ประดิษฐ์ขึ้นนั้นตามความ ประสงค์ในการใช้สอยตามสภาพ ภูมิศาสตร์ ประสานกับ ขนบธรรมเนียมประเพณีความ เชื่อศาสนาและวิถีชีวิตในท้องถิ่น นั้นๆ ปัจจุบันพบว่าในหลาย ท้องถิ่น เครื่องจักสานได้กลายมา เป็นอาชีพพรองจากการทำไร่ ทำ นา เพื่อจำหน่ายเป็นรายได้พิเศษ ในช่วงต่อไป	การทำเครื่องจักสานในประเทศไทยมีการทำ สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ราว ๔,๐๐๐ ปีมาแล้ว การเรียกเครื่องจัก สานว่า “จักสาน” นั้น เป็นคำที่เรียกขึ้น ตามวิธีการที่ทำให้เกิดเครื่องจักสาน เพราะ เครื่องจักสานต่างๆ จะสำเร็จเป็นรูปร่างที่ สมบูรณ์ได้นั้นต้องผ่านกระบวนการจัก การ สาร และการถัก ไม้ไผ่ เป็นไม้ที่ใช้ทำเครื่อง จักสานมากายหลายชนิด มีลักษณะเป็นไม้ ปล้อง เป็นข้อ มีหนาม และแขนงมาก เมื่อ แกะมีสีเหลือง โดยจะนำส่วนลำต้นมาใช้ จักเป็นดอกสำหรับสานเป็นภาชนะต่างๆ เช่น ตะกร้า กระติบ ก่องข้าว หวดนึ่งข้าว กระดังงะ ลอม หมวก เป็นต้น	๕๘ ม.๖ ต.บ้านเพชร อ. ภูเขียว จ.ชัยภูมิ อายุ ๘๒ ปี	

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๗
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ชื่อภูมิปัญญา	ปราชญ์ ชาวบ้าน	ชื่อปราชญ์ ชาวบ้าน	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	ที่อยู่/ที่ตั้ง	หมายเหตุ
ทอผ้าไหมมัดหมี่	ด้านหัตถกรรม	นางถาวร เหล่าเพชร	ผ้ามัดหมี่ เป็นชื่อที่เรียกกรรมวิธีการทอผ้าอย่างหนึ่ง ที่นำเอาเส้นด้ายมามัดเป็นเปลาะๆ ตามลายแล้วนำไปย้อมสีให้เกิดสีสันและลวดลายตามที่ต้องการเพิ่มความงดงามและความมีเสน่ห์ให้แก่ผ้ามัดหมี่	การทอผ้ามัดหมี่เป็นภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยพวนอำเภอบ้านหมี่ที่ได้รับการสืบทอดมาจากรบรรพบุรุษที่อพยพมาจากแขวงเชียงขวาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อประมาณสองร้อยกว่าปีที่ผ่านมา ซึ่งนอกจากจะนิยมทอกันไว้ใช้ในชีวิตประจำวันสำหรับตนเอง และสมาชิกภายในครัวเรือนแล้ว ยังมีการทอขึ้นเพื่อใช้ในพิธีกรรม ประเพณีต่างๆ	บ้านหนองคู เหลื่อม ม.๖ ต.บ้านเพชร อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ	

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๗
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร อำเภogyเชียว จังหวัดชัยภูมิ

ชื่อภูมิปัญญา	ปราชญ์ ชาวบ้าน	ชื่อปราชญ์ ชาวบ้าน	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	ที่อยู่/ที่ตั้ง	หมายเหตุ
หมอยอพรหมณ์	ด้านพิธีกรรม	นายเอนาส ชาลีเชียว	เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากชาวบ้าน มีผู้คนเคารพนับถือ มีชื่อเสียงที่มั่นคง เพราะ ทำให้ผู้ที่เข้าร่วมพิธี เกิดความ เชื่อถือ และเกิดความซาบซึ้ง และเกิด อารมณ์คล้อยตามได้ พร้อมทั้งเป็นผู้ที่ยึด จะทำขวัญนาคเพื่อส่งสอนผู้ที่จะเข้าบวชใน พระพุทธศาสนาให้เห็นถึงพระคุณของบิดา มารดาด้วยความเต็มใจ	ชาวไทยอีสานมีความเชื่อเรื่องขวัญมาแต่ โบราณ ขวัญเป็นสิ่งไม่มีตัวตน เชื่อว่าคล้าย กับจิต หากมีเหตุที่ทำให้ขวัญไม่เสีเช่น ความเจ็บป่วยไปทำงานต่างถิ่น หรือมีเหตุ ให้ตกใจเสียใจ ขวัญจะหนีออกจากตัวตน จะต้องทำการเรียกขวัญ ชาวอีสานเรียก “พิธีสู่ขวัญ” หรือ “พิธีสูตร หรือ การ บายศรีสูตรขวัญ เพื่อให้ขวัญกลับมาอยู่กับ ตัวใหม่กำลังใจ ส่งเสริมจิตใจให้ดีขึ้น ชาว อีสานมีพิธีบายศรีสู่ขวัญ หลายประเภท การสู่ขวัญเด็ก การสู่ขวัญนาค,เมเระ การสู่ ขวัญป่าวสาว การสู่ขวัญคนเจ็บป่วย การสู่ ขวัญนา การสู่ขวัญหลาน การสู่ขวัญข้าว การสู่ขวัญเล่าข้าว การสู่ขวัญเฮือน เป็นต้น	๙/๑ ม.๓ ต.บ้านเพชร อ.gyเชียว จ.ชัยภูมิ อายุ ๗๔ ปี	

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๗
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ชื่อภูมิปัญญา	ปราชญ์ ชาวบ้าน	ชื่อปราชญ์ ชาวบ้าน	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	ที่อยู่/ที่ตั้ง	หมายเหตุ
ต้มดี	ด้านหัตถกรรม	นายประเสริฐ แสนเสร็จ	นายประเสริฐ ตีมีตมานานกว่า ๒๐ ปี ต้มดีต้มดี เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทั้งมีดี สวยงาม มีดีทำครัว หรือมีดีสะสม ปัจจุบัน มีรายได้หลักจากการต้มดี ขายหน้าร้าน ส่ง ทำ และขายออนไลน์ มีลูกค้าสั่งมาทำเรียน และขยายเพิ่มอีกหลายสาขา	การต้มดี มีขั้นตอนดังนี้ ๑. คัดเลือกเหล็ก ตัดเหล็กขึ้นรูป ๒. ตีเหล็กขึ้นรูปต้มดี ๓. ตีเหลาต้มดี แต่งทรงมีด/ตีกลั่น ๔. เจียรเหล็กขัดมีด, ขูดไม้ด้วยน้ำมัน ๕. อบคั่วไฟไม้มีด ๒ รอบและการนอมอล ไล่กลิ่นไฟไม้มีด ๓ รอบ ๖. ขัดไม้มีดแบบละเอียด ๗. เข้าต้มดีด้วยไฟพอกสี, ล้างมีดอย่าง ละเอียด ๘. เช็ดไม้มีดด้วยน้ำมันมะพร้าวและ เก็บรักษา ๙. การนำเสนอขายหน้า/ร้านออนไลน์	๙ ม.๖ ต.บ้านเพชร อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ อายุ ๔๘ ปี	

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๗
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ชื่อภูมิปัญญา	ปราชญ์ ชาวบ้าน	ชื่อปราชญ์ ชาวบ้าน	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	ที่อยู่/ที่ตั้ง	หมายเหตุ
ส้มตำ	ด้านหัตถกรรม	นายสุนันท์ หมูเสถียร นายนิรุธ พรหมมา นายประสาธ รักสินท นายยุทธพงศ์ พุ่มพวง นายวิทยา ขำเถล นางณอม หล้าเพชร นางอริศรา ขวัญเย็น นายสุพจน์ ชำนาญธรรม นายสุสันต์ อ่อนอุทัย นายวิฑูรย์ บุตรศรี นายณัฐพงษ์ ป้อมสุวรรณ	กลุ่มส้มตำสวย บ้านหนองงูเห่า ได้จัดตั้งกลุ่มขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพ พัฒนาฝีมือให้มีคุณภาพ ขยายตลาด ขยายฐาน การผลิตในครัวเรือนต่างๆ ให้มีคุณภาพ มาตรฐานตามความต้องการของการตลาด มี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในกลุ่ม และ พัฒนาฝีมืออย่างต่อเนื่อง จนสามารถสร้าง รายได้หลักภายในครอบครัวและชุมชน		ม.๖ ต.บ้านเพชร อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ	

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๗
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ชื่อภูมิปัญญา	ปราชญ์ ชาวบ้าน	ชื่อปราชญ์ ชาวบ้าน	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	ที่อยู่/ที่ตั้ง	หมายเหตุ
ตีตีพิน	ด้านศิลปะ การแสดง	นายผ่านชัย ประทีปเมือง	เป็นผู้มีความสามารถในการตีตีพินตามท่วงทำนอง(สายพิน) อีสาน โดยมีพรสวรรค์ ผักผ่อนด้วยตนเอง	พินของคนอีสาน เป็นเครื่องดนตรีที่มีสายซึ่งเป็นคันธนู ใช้ตีโต้เล่น หรือผูกหัวว่าว ชักขึ้นไปในท้องฟ้าให้ลมพัดแล้วเกิดเสียงส่วนที่เป็นเท้าเสียงนั้น น่าที่จะมาจาก ๒ ทาง คือ จากกระบอกไม้ไผ่ เพราะยังมีพิณกระบอกไม้ไผ่ให้ตีโต้เล่น และอีกทางหนึ่งมาจากพิณสายเครือหย่านาง ซึ่งชุดหลุมลงไปในดิน เป็นเท้าขยายเสียง และซึ่งสายเครือหย่านางเป็นสายพินพาดบนปากหลุมนั้น มัดหัวท้ายของสายเข้ากับหลัก ๒ หลัก	๕๒ หมู่ ๓ ต.บ้านเพชร อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ อายุ ๖๗ ปี	